

Övningar för skolan

UNG JÄGARE

FÖRSKOLA TILL ÅRSKURS 3

Eleverna är 6-9 år gamla. Att tänka på för den här åldern är att barnen lätt blir uttråkade så se till att varva aktivitet med prat. Låt barnen själva få känna på olika spårtecken och besvara frågorna med så lätta ord som möjligt. Avsluta gärna lektionen med någon lek som är kopplad till naturen.

ÅRSKURS 3-6

Eleverna är 9-12 år gamla. Nu kan man med fördel låta eleverna arbeta i mindre grupper och försöka besvara frågor gemensamt. Fortfarande är det bra om eleverna får känna och klämma på de olika djurdelarna. Böckerna *Vadå naturen?* och *Göra vadå?* kan med fördel användas.

ÅRSKURS 6-9

Eleverna är 12-15 år gamla. I högstadiet kan man börja introducera Nya jägarskolan och möjlighet att ta jägarexamen. Här kan man även komma in på viltvården och nyttan av att jaga.

VILDA LÅDAN

Vilda lådan är en låda som man fyller med olika sorter viltrelaterade saker. Det går bra att använda vilken stor låda som helst. Se till att alltid ha med dig lådan när du kommer i kontakt med skolklasser eller andra grupper med barn. Fråga klassen om det finns någon påsaller-giker innan du tar fram och visar olika skinn och fjädrar.

Saker att fylla lådan med:

Torkad spillning från olika djur. Tänk på att torka spillningen ordentligt, ju större spillning desto längre får du lov att torka den. Engagera hela jaktlaget med att samla spillning. En bra idé är att lägga spillningen i olika genomskinliga burkar med lock. Barnen kan då lätt jämföra spillningen. För att den torkade spillningen ska hålla längre (samt vara mer hygienisk) kan man doppa spillningen i lack och låta lacket torka.

Kranium/ben/tänder/klövar från olika djur. Samla på dig olika delar från djuren. Tänk på att torka klövarna ordentligt. Man kan göra en lätt konservering av klövar genom att strö i mycket salt i den köttiga änden och sy igen med grov tråd. Torka sedan ordentligt.

Spara vingar från olika sorters fåglar. Torka vingarna i solen direkt efter jakten. Spika fast vingarna på en plank och placera plankan i solen. Du kan även ta tillvara fågelfötter och torka dem utspretade. Spika då fast dem på en bräda med utsträckta klor.

Beredda hudar/skinn från olika slags djur. Antingen kan du göra det själv eller köpa in från någon handlare.

Spåravtryck. På Jägareförbundets ungdomssida finns spår i naturlig storlek att skriva ut. Plasta in spåren och använd i olika övningar. Samla in spårtecken som gnagda kottar, bävergnag, fejningssskadat träd etc.

Samla in exempel på mat som djuren äter

Bilder på olika djur (finns på Jägareförbundets ungdomssida)

Ev. uppslagsverk och böcker och djur och natur

TIPSPROMENAD TRÄD

Ålder: 6-20 år

Tidåtgång: minst 1 timme

Skriv ut ett antal frågor och plast in dem. Fäst dem med en klädnyppa (fäst det plastade pappret i klädnypan med en plastlina eller liknande) i det träd som frågan handlar om. I vissa fall där trädet är för högt kan det vara idé att lägga med ett blad från trädet i plastfickan. Beroende på hur många olika träd som finns i området så är det lagom med 10-20 frågor. Ett bra tips är att i grupp gå igenom vilka de olika trädarterna och lära ut kännetecknen för dessa. Glöm inte att skriva ut ett antal svarstalonger som eleverna kan fylla i.

TIPSPROMENAD SPÅRTECKEN

Ålder: 6-15 år

Tidsåtgång: minst 1 timme

Avgränsa ett lagom stort område i skogen. Placera ut olika slags spårtecken lite var stans i området. Det kan vara allt ifrån bävergnag till hår eller blod. Låt sedan ungdomarna ge sig ut och leta efter så många spårtecken som de kan hitta (men de får inte ta med sig spåren). Be dem skriva ner spåren och vilket djur de tror gjort spåret. Efter ungefär 10 minuter samlas ni igen. Låt en grupp i taget springa och hämta ett spårtecken och komma tillbaka till samlingsplatsen. Gå igenom spårtecknet tillsammans och prata om varför det ser ut som det gör och vilket djur som har gjort det. Fortsätt sedan tills alla grupper fått hämta ett spårtecken.

SPÅR OCH LÄMNINGAR

Ålder: 6-12 år

Tidsåtgång: minst 2 timmar

Märk ut en liten stig längs vilken eleverna kan se spår från djur (t ex bäverns bo, spår av gnagare, spillning, betesspår av älg, märken av horn, bon, gryt, fjädrar osv.). Använd befintliga spår som finns och komplitera med att lägga ut spårtecken från vilda lådan. Gå längs stigen tillsammans med eleverna och samtidigt visa och förklara vad där

finns. Äldre elever kan göra turen i grupp och anteckna så många lämningar som de hittar. En god idé är att gå igenom övningen på förhand med eleverna (varför inte runt en lägereld?). Övningen kan också ske i form av en vanlig utflykt där ni går ut i skogen och letar efter spår och lämningar. Låt alla titta på varje spår som upptäckts och visa och berätta hur spåret skiljer sig från andra spår av samma typ. Anteckna eller låt de yngsta göra teckningar av vad de sett.

DJUR OCH ANNAT NATURKUL

Ålder: 10 år och uppåt

Tidsåtgång: minst 1 timme

Börja med att rekognosera något naturområde eller skolskog i närheten av skolan. Märk ut/snittsla en slinga på 400-500 meter och sprid ut

10 stycken tipspromenadfrågor. Markera även ut en kortare slinga på 40-50 meter där du lägger ut olika spårtecken från olika djur. Det kan vara fjädrar, hår, spillning, horn, gnagda pinnar, spybollar, spår etc. Samla klassen och berätta vem du är. Var noga med att ställa frågor till eleverna; såg de något djur på vägen till skolan? Känner de någon som är jägare osv.

Tag hjälp av klassföreståndaren och dela in klassen i grupper om 4-5 elever. Varje grupp ska nu hitta på ett djurnamn som gruppen ska kalla sig samt utse en som skriver svaren på tipspromenaden samt noterar vilka spår de hittar. En klass består oftast av 20-30 elever vilket gör att ungefär 3 grupper får börja med att leta spårtecken och 3 grupper får börja med tipspromenaden. Grupperna byter sedan uppgift. Det är viktigt att vid genomgången markera att man inte får tag med sig de utlagda spårtecknen då de andra grupperna ska få chansen att se de olika spårtecknen. Efter att alla grupper gått de två olika snitselspår samlas alla vid samlingsplatsen. Nu är det dags för saft och kaka (eller grillkorv) och genomgång av de rätta svaren (som du givetvis har rättat). Gå muntligt igenom svaren och prata om de djur eller växter som frågorna handlade om. Låt sedan eleverna tillsammans visa dig de spårtecken som de hittat. Prata om djuren som gjort de olika spår. Avsluta dagen med att ge varje elev en Akila-tidning eller någon give away som hattband eller gnuggis.

GISSA FÖTTERNA

Ålder: 3 år och uppåt

Tidsåtgång: minst 30 minuter

För att göra den här övningen behövs det inte så mycket plats. Det räcker med ett område som är ungefär 1 kvadratmeter. Lägg ut flera sorters klövar och tassar från olika djur i kvadraten. Eleven/gruppen får ett antal djurbilder i handen. Nu ska en elev i taget eller en grupp elever lista ut vilket djur som hör till vilken klöv/tass. Under tiden som eleverna försöker lista ut vad som hör till vad kan man hjälpa till genom att fråga hur klöven/tassen ser ut. Har den simhud, hur stor är klöven jämfört med en annan klöv, har den stora klor eller trampdynor? Varför tror du att den har det?

Ett annat alternativ är att använda päls istället för fötter.

HUND

Att ha med sig en hund till en skola är alltid uppskattat. Tänk på att förvarna läraren så att de vet om att det kommer komma ett pälsdjur. I princip kan man göra lite allt möjligt för att visa upp hunden. Hoppa över hinder, skälla på kommando, apportering och så vidare. Att övningarna ska vara så enkla som möjligt är bara bra och helst ska de vara bara under ett par minuter, efter det tappar barnen koncentrationen.

EFTERSÖK MED HUND

Ålder: 6 år och äldre

Tidsåtgång: max 30 minuter

Börja med att göra ett kort och enkelt blodspår innan eleverna kommer. Gör ett kort spår som inte tar mer än några minuter att spåra. Ha en klöv i slutet på spåret. Låt barnen ställa upp sig på en uppmärkt linje nära blodspåret så att de kan se hela eftersöket. Släpp på hunden och förklara vad den gör. När hunden hittat klöven kan man markera platsen med ett markeringsband (förklara varför). Berätta hur man ska göra om man kört på ett djur, vem ringer man, varför ska man markera platsen där man körde över djuret etc.

UPPTÄCKTSFÄRD I SKOGEN

Ålder: 6-9 år

Tidsåtgång: minst 2 timmar

Barn vill gärna undersöka och studera allt som växer och kryper. Skogen har mycket nytt och spännande att erbjuda för den som inte brukar vistas där. Vad som för en del är självklart kan för andra representera en ny värld. Gör alltså en upptäcktsfärd i skogen, lär barnen att trivas i naturen, visa och förklara. Exempel: undersök en myrstack eller ett fågelbo, se på olika plantor, växter, svampar, trädslag; kanske råkar ni på en bäverdamm eller ett annat bo. Eller kanske ni får se grodyngel. Lär barnen att upptäcka, lyssna och känna lukter i naturen. för mindre barn kan en något "trolsk" stämning kännas spännande; planera alltså gärna en tur in i tomtarna och trollens skog. Via sin fantasi kan barnen uppleva mycket som är spännande i skogen.

GISSA BAJSET

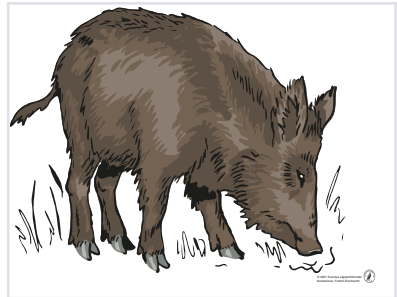
Ålder: 3 år och uppåt

Tidsåtgång: minst 30 minuter

För att göra den här övningen behövs det inte så mycket plats. Det räcker med ett område som är ungefär 1 kvadratmeter. Lägg ut flera olika sorters spillning från olika djur i kvadraten. Eleven/gruppen får

ett antal djurbilder i handen. Nu ska en elev i taget eller en grupp elever lista ut vilken spillning som hör till vilket djur. Under tiden som eleverna försöker lista ut vad som hör till vad kan man hjälpa till genom att fråga hur spillningen ser ut. Varför ser den ut som den gör, hur skiljer de sig från varandra?

LÅTSASJAKT

Ålder: 3 år och äldre

Tidsåtgång: minst 1 timme

Djurbilder till en låtsasjakt kan man hitta på Jägareförbundets ungdomssida. Plasta in bilderna så håller de längre. Förbered dagen med att placera ut djurbilderna någorlunda svårhittade runt om i skogen (kan vara bra att avgränsa området något så att inte något barn går vilse). Samla alla barn och be dem para ihop sig två och två. Ge dem ett varsitt hattband och berätta varför man har dessa på sig. Förklara att de nu är smygande jägare som ska ut på jakt efter olika djur. Leken går ut på att de ska hitta så många djur som möjligt. Om de hittar ett djur får de skjuta det (dvs. ta med sig djuret hem till elden). Man kan göra leken svårare genom att säga att vissa jägare endast får "skjuta" björnar medan andra bara får "skjuta" vildsvin etc. Man får absolut inte rikta sitt vapen mot någon människa, för det gör inte en riktig jägare. När leken är över samlas ni för en fika vid elden och ni går igenom vad för något som ni "skjutit". Berätta lite om djuren och låt barnen ställa frågor.

KAFFERAST VID LÄGERELDEN

Ålder: 6 år och äldre

Tidsåtgång: minst 2 timmar

Planera en utflykt i terrängen och sök upp en plats där ni kan rasta och göra en lägereld. Om det finns tid kan eleverna delta i insamlingen av vedträn och byggandet av lägerelden. I annat fall måste lägerelden tillverkas på förhand. Det är viktigt att stämningen på platsen är den rätta. Lägerelden får gärna göras upp i en gammal skog och kådiga stubbar blir bra ved. Nuförtiden finns det också många brasplatser som olika föreningar uppehåller. Berätta allmänt hur man betar sig i naturen. Vad som är tillåtet och när. Med allemansrätten som utgångspunkt kan du behandla aktuella frågor, gärna sådant som har lokal anknytning. Det du säger bör naturligtvis anpassas enligt barnens ålder. Du kan berätta om betydelsen av jakt och fiske förr och nu, varför man jagar, miljöaspekter. Jakt och fiske hör till nutiden och vilt- och fiskefångster har en stor ekonomisk betydelse i Sverige. Om eleverna är äldre kan du även nämna Svenska Jägareförbundets roll och vad vi gör.

NATURSTIG

Ålder: 6 år och äldre

Tidsåtgång: minst 1 timme

Bygger man en egen naturstig behöver man antingen en färdig led eller också märker man ut en led med synliga band, pilar eller andra

föremål (stenar, pinnar). Kom ihåg att förklara för eleverna hur markeringarna ser ut och se till att de inte försvinner innan alla vandrat leden. Ett lämpligt antal objekt placeras ut längs vägen eller stigen. Försök variera objekten. Kombinera frågor och iakttagelser. Uppgifter som gäller identifiering av arter och lämningar passar bra i sammanhanget. Det är viktigt att utnyttjandet av naturen behandlas på ett mångsidigt sätt. Berätta alltså om jakt, fiske, viltvård, svampar, bär osv. Alla former för tillvaratagandet av det naturen ger bör framställas som lika viktiga och berättigade. Deltagarna kan också uppmanas att vara uppmärksamma på omgivningen under färden från ett objekt till nästa. Man kan då ställa "kontrollfrågor" framme vid det följande objektet. Vissa objekt kan vara bemannade (övningar, gissnings-

lekar osv.). Eleverna vandrar längs stigen en och en och antecknar svaren. Det kan vara antingen 1,X,2-frågor eller vanliga svarsfrågor. Läraren/jägaren har facit och ger poäng. Eventuellt att priser delas ut.

SPÅRTECKEN MED FRÅGOR

Ålder: 14 år och äldre

Tidsåtgång: minst 2-3 timmar

Förbered dagen med klassen genom att avgränsa ett 200x200 meter stort område i området där ni ska hålla till. Lägg ut spår och spårtecken lagom svårhittat runt om i det avgränsade området. Förslag på vad som kan användas är skinn, spillning, äggskal, fjädrar, spybollar med mera. Det är bara fantasin som sätter gränser. Efter dessa förberedelser är det tid att hämta klassen. Be läraren att dela upp klassen i 4-6 grupper och låt varje grupp välja ett djurnamn på gruppen. Håll en liten kort presentation om dig själv och ställ frågor till klassen. Har de några djur hemma? Såg de några djur på vägen till skolan? Har de någon jägare i familjen? och så vidare. Berätta att det många gånger är ganska svårt att se några djur när man är ute i skogen. Om man går tyst och mot vinden kanske man har tur och ser något. Däremot kan man läsa naturen och se vilka djur som varit där. Djuren lämnar efter sig spår och spårtecken. Genom att lära sig dem kan man veta vilka djur som varit på platsen.

Förklara att varje grupp nu ska leta reda på 5 stycken spår eller spårtecken inom det markerade området. De ska sedan själva ta reda på vilket djur som gjort just det spåret. Till sin hjälp har de artmonografierna och annan litteratur som du tagit med dig. Vidare ska grupperna komma på 2-3 frågor om 2 av djuren och själva besvara frågorna. När alla sedan är klara med uppgiften samlas ni för en gemensam fika där varje grupp nu ska redovisa vad de hittat, vilka djur det rör sig om samt vilka frågor och svar de kommit på. Om det finns tid över brukar det vara uppskattat med en frågestund. Avsluta lektionen med att berätta om kretsens kommande ungdomsaktivitet (om någon sådan finns) och var man kan få reda på vilka aktiviteter som finns för ungdomar.

PRECISIONSKASTNING MED KASTSPÖ

Ålder: 8 år och äldre

Tidsåtgång: minst 1 timme

En rolig aktivitet som inte kräver mycket förberedelser, den passar dessutom åt de flesta åldersgrupper. Man behöver inte mer än några spön och gummivikter som är fästade i snörändar. Visa eleverna hur man kastar och låt dem först träna fritt. Alla måste få öva. Gå från elev till elev och visa hur det går till. Efter träningen kan eleverna se hur exakt och långt de kastar. Om ni vill kan ni ordna en liten tävling. Markera upp eller lägg några ringar på lämpligt avstånd och låt eleverna försöka pricka ringarna. Ringarna kan placeras på olika avstånd eller på ett större område. man kan blåsa upp några ballonger och låta eleverna försöka träffa dem, eller varför inte försöka träffa plåtburkar som hörs när det träffar. Är man nära vattnet kan man låta ringarna tjäna som flytande måltavlor. Kastet sker på samma sätt som vid flugfiske.

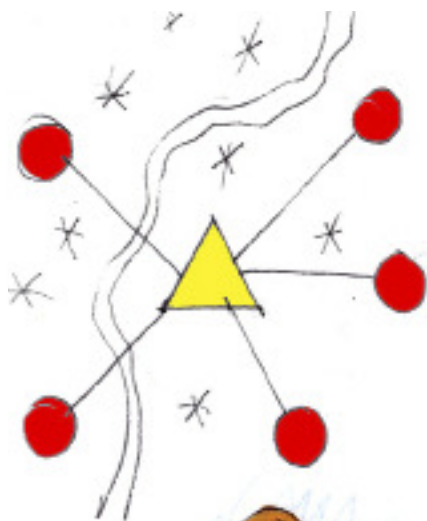
FÅGELHOLK

Ålder: 10 år och äldre

Tidsåtgång: minst 2-4 timmar

Låt eleverna bygga en fågelholk och sätt upp den i närheten av klassrummet eller skolan.

Eleverna lär sig förutom tekniska färdigheter även något om fågelns biologi. Genom att tillverka holken och häng upp den i ett träd kan de följa fågelns levnadsvanor. De får även lära sig mer om fågelns livsmiljöer, när häckning sker etc. Uppgiften kan även omfatta att man observerar häckningens förlopp ända till kläckning samt en notering av kullens storlek. Eleverna bör informeras ordentligt om de olika arbetsmomenten. Holken kan även byggas av färdigt utsågade delar. Det finns också särskilda holksvarvar som är till god hjälp när man gör holkar av runda träd.

ANVÄNDNING AV KARTA OCH KOMPASS

Ålder: 8 år och äldre

Tidsåtgång: minst 2 timmar

För att nybörjare inte genast ska tappa intresset bör de första uppgifterna vara så enkla som möjligt. Svårighetsgraden kan höjas i ett senare skede. Ge eleverna en kort lektion om hur man använder karta och kompass. Därefter bör eleverna gruppvis få möjlighet att i praktiken prova det de lärt sig. Man kan t ex. ge dem riktningen mot en viss punkt i terrängen (en udde på andra sidan sjön, en byggnad, en kulle osv.). Låt dem turvis fungera som kartläsare. Ingrid bara om det är nödvändigt. Utnyttja en eller två stationer i terrängen. Det kan t ex finnas några små uppgifter vid varje station. Om tiden täcker till kan orienteringen ingå som ett inslag bland flera andra. Lägg in stationer där eleverna kan hämta in mer kunskap. Uppgifterna kan utföras under turen. Eleverna kommer alldeles säkert att uppskatta aktiviteten. Samarbeta gärna med andra organisationer, t ex Orienteringsförbundet eller Scouterna.

Svenska Jägareförbundet

Öster Malma, SE-611 91 Nyköping
Telefon: 0155-24 62 00 www.jagareforbundet.se